

Pelastakaa Lapset

Eduskuntavaaliohjelma

2027

Suosituksemme hallitusohjelmaan 2027–2031

Pelastakaa Lapset on seurannut viimeisten vuosien aikana lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa, Euroopassa, kehittyvissä maissa sekä valtioissa, joissa on käynnissä pitkittynyt sota- ja konfliktitilanne.

Pelastakaa Lasten tulevalle hallituskaudelle laatimat suositukset perustuvat työssämme tekemäämme seurantaan siitä, miten lapsenoikeusnäkökulmasta on edetty, missä lapsen oikeuksien toimeenpanon osalta on jääty paikalleen ja miten lapsen oikeuksien toteutuminen on heikentynyt viime vuosina.

KUVA: ANNA AHTO / PELASTAKAA LAPSET

Suosituksset

- 1.** Turvataan lapsen oikeudet hallitusohjelmassa
- 2.** Katkaistaan lapsiperheköyhyyden kierre
- 3.** Tehdään verkosta lapselle turvallinen
- 4.** Turvataan väkivallaton lapsuus
- 5.** Suojellaan lapsia kriiseissä ja konflikteissa
- 6.** Lisätään maailman vakautta ja turvallisuutta investoimalla lapsiin
- 7.** Turvataan lasten perus- ja ihmisoikeudet

1.

Turvataan lapsen oikeudet hallitusohjelmassa

KUVA: ANNA AUTIO / PELASTAKAA LAPSET

Kulloisenkin hallituksen tulee johdonmukaisesti ja täysimääräisesti sitoutua YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjojen velvoitteisiin, sekä jokaisen hallitusohjelman toimeenpanossa ottaa käyttöön sopimusta koskevat yleiskomenteit, jotka ohjaavat lapsen oikeuksien käytännön toteuttamisen onnistumista.

Tätä työtä varten on Suomeen perustettu kansallisen lapsistrategian toimeenpano, jotta meillä suunniteltaisiin, ohjattaisiin ja toimeenpantaisiin valtakunnallista lapsi- ja perhepolitiikkaa johdonmukaisesti yli hallituskausien. Tätä työtä on tehty nyt kolmen hallituskauden ajan. Koordinoinnista on vastannut sosiaali- ja terveysministeriö.

Lapsistrategian on tarkoitus ohjata myös kuntien sekä hyvinvointialueiden päätöksentekoa ja toimeenpanoa. Jotta lapsen oikeudet toteutuvat Suomessa, on tehtävä huolellista päätöksiä ohjaavaa lapsivaikutusten arviointia ja lapsibudjetointia.

Lapsivaikutusten arviointi on vielä epäsystemaattista ja arviointien vaikutus itse lainsäädäntötyöhön on heikkoa. Lapsistrategiassa laaditut ohjeistukset lapsivaikutusten arviointiin tulisi ottaa vaikuttavammin käyttöön. Pieniä ja haavoittavassa asemassa olevia lapsia tulisi kuulla säännöllisesti, useammin ja huolellisemmin osana lapsivaikutusten arviointia.

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Varmistetaan sosiaali- ja terveysministeriön resurssit koordinoita ja edistää ministeriöiden yhteistyötä lapsistrategian toimeenpanossa.
- » Edistetään lainvalmistelijoiden ja lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten osaamista kaikenikäisten ja -taustaisten lasten kuulemisessa.
- » Ohjataan hyvinvointialueita ja kuntia huolehtimaan lapsivaikutusten arvioinnista ja lapsibudjetoinnista päätöksenteossa.

2.

Katkaistaan lapsiperheköyhyyden kierre

KUVA: ANNA AUTIO / PELASTAKAA LAPSET

Lapsuudessa koettu köyhyys voi johtaa kauaskantoihin vaikutuksiin ihmisen elämässä. Tutkimuksissa köyhyyden on havaittu heijastuvan matalampaan koulutustasoon, heikompiin työllistymismahdollisuuksiin, terveys- ja hyvinvointiongelmien sekä osattomuuden kokemuksiin.

Köyhyys on luonteeltaan ylisukupolvista, eli se periytyy herkästi sukupolvelta toiselle. Lapsilla köyhyys vaikuttaa erityisesti sosiaalisiin suhteisiin; kun osallistumismahdollisuudet ovat rajatut, kokevat lapset usein ulkopuolisuutta ja häpeää. Heikko taloudellinen tilanne aiheuttaa lapsille myös huolta ja turvattomuuden tunteita.

Viime vuosina pienituloisten ja matala-palkkaisten lapsiperheiden toimeentulon, jaksamisen ja mielenterveyden haasteet ovat syventyneet ja kasaantuneet entisestään. Työn ja hoivan yhdistämisen vaikeudet haastavat perheiden pärjäämistä. Köyhyys koskettaa erityisesti yksinhuoltaja- ja maahanmuuttajakotitalouksia, opiskelija- ja pikkulapsiperheitä, sairastavia sekä monilapsisia perheitä.

Viime vuosien sosiaaliturvaan, työttömyysturvaan ja asumistukeen kohdistuneet leikkaukset ovat lisänneet köyhyy-

dessä elävien lasten määrää. Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) arvion mukaan vuosien 2024–2026 sosiaaliturvaan kohdistuneet leikkaukset ja lakimuutokset nostavat lasten pienituloisuusastetta kolme prosenttiyksikköä¹. Tämä tarkoittaa 31 000 lapsen putoamista köyhyyteen.

Suomessa on leikattu sosiaaliturvaa huolimatta siitä, että olemme saaneet huomautuksia sosiaaliturvan alhaisesta tasosta Euroopan neuvoston (EN) sosiaalisten oikeuksien komitealta. Lisäksi YK:n lapsen oikeuksien komitea on kesäkuussa 2023 antamissaan suosituksissa kehottanut Suomen valtiota välttämään sosiaaliturvan leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyys- ja syrjäytymisvaarassa oleviin lapsiin².

Sosiaaliturvaleikkausten rinnalla hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveyspalveluihin on kohdistunut merkittäviä säästöpaineita. Kun köyhyys lisääntyy, lisääntyvät myös sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdistuvat tarpeet. Tutkimusnäyttö osoittaa, että perheiden siirtyminen toimeentulotuelle lisää esimerkiksi terveydenhuollon ja lastensuojelun kustannuksia³.

Olen vasta teini-ikäinen. Minun ei kuuluisi joutua miettimään sitä, onko minulla varaa ostaa lääkkeitä tässä kuussa.

Pelastakaa Lasten Lapsen ääni -kyselyyn 2025⁶ vastannut nuori

Euroopan parlamentin (EP) päättäjät ovat suhtautuneet uuden parlamenttikauden alussa köyhyyttä ja syrjäytymistä estävään eurooppalaiseen lapsitakuuseen (Child Guarantee) varauksellisemmin kuin aiemmin⁴. Suomessa kansallinen lapsistrategia on vastannut lapsitakuun toimeenpanosuunnitelman laatimisesta.

Harrastamisen Suomen mallin tulevaisuutta on turvattu viime hallitusohjelmassa, ja kunnista on näyttöä siitä, että ilmainen harrastaminen koulupäivän

yhteydessä on tavoittanut sellaisia lapsia ja nuoria, joiden perheillä ei ole ollut mahdollisuuksia harrastamiseen⁵. Tuki ei silti tavoita vielä tarpeeksi hyvin kaikista haavoittavimmassa asemassa olevien perheiden lapsia, eikä malli joustu silloin, jos lapsi tai nuori haluaa osallistua koulun ulkopuoliseen harrastustoimintaan esimerkiksi urheiluseuroissa. Harrastamisen Suomen mallia on siten tarpeen edelleen kehittää, ja kehittämisessä on tärkeää huomioida lasten ja nuorten omat näkökulmat.

KUVA: ANNA AUTIO / PELASTAKAA LAPSET

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Hallitus asettaa sitovan tavoitteen köyhyydessä elävien lasten määrän vähentämisestä vähintään 33 000 lapsella hallituksen toimilla hallituskauden aikana.
- » Suomi sitoutuu lapsiperheköyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseen toimeenpanemalla eurooppalaista lapsitakuuta Euroopan unionissa (EU) ja kansallisesti osana lapsistrategiaa.⁷
- » Sosiaaliturvaa uudistetaan lapsivaikutusten arvioinnin pohjalta lapsilähtöisesti ottaen huomioon haavoittavassa asemassa olevat perheet. Sosiaalietuuksiin varataan korotuksia ja etuuksissa huomioidaan lapsikorotusten tarve.
- » Lapsilisien indeksisidonnaisuus otetaan takaisin käyttöön ja lapsilisä ulotetaan 17-vuotiaisiin. Lapsilisäjärjestelmän kehittämistä jatkettaessa lapsivaikutuksia arvioidaan huolellisesti.
- » Harrastamisen Suomen malliin varataan riittävät resurssit ja mallia kehitetään edelleen kansallisen arvioinnin pohjalta harrastamisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi.
- » Kannustetaan kuntia järjestämään lapsiperheille maksutonta kesäajan puistoruokailua.

3. Tehdään verkosta lapselle turvallinen

KUVA: ANNA AUTIO / PELASTAKAA LAPSET

Huolehditään digilaitteiden turvallisesta käytöstä ja verkkoalustojen vastuusta

Huoli digitaalisten laitteiden ja verkko-sisältöjen riskeistä lasten ja nuorten hyvinvoinnille on kasvanut viime vuosien aikana. Koulujen mobiililaitteiden käyttökiellosta oppitunneilla säädettiin lailla vuonna 2025. Seuraavaksi valmistellaan sosiaalisen median palveluiden käytön rajoittamista asettamalla lapsille ikärajoja. Kieltojen vaikutuksia koulujen arkeen, opiskelurauhaan sekä lasten ja nuorten hyvinvointiin voidaan arvioida tulevina vuosina.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ja Opetushallitus (OPH) ovat valmisteelleet lasten ja nuorten vapaa-ajan digilaitteiden käyttöön liittyviä suosituksia eri ikäryhmille vuosien 2025–2026 aikana⁸. Lapset itse toivovat vanhemmilta enemmän apua turvalliseen digilaitteiden käyttöön, johon vanhemmat puolestaan tarvitsevat myös tukea.

Digitaaliset ympäristöt ovat jatkossakin osa lasten ja nuorten elämää. Verkon turvallisuutta ja reiluja pelisääntöjä on pyritty edistämään EU:n digipalvelusäädöksellä (Digital Services Act DSA), joka ei kuitenkaan ole vielä onnistunut turvaamaan lapsia verkkoympäristöissä.

Teknologiayritykset eivät ole osoittaneet riittävää tahtoa tai kykyä korjata alustojensa turvallisuushaasteita: lasten kohtaamiin verkkoriskeihin, kuten groomingiin, muuhun seksuaaliväkivaltaan, riippuvuutta aiheuttaviin mekanismeihin ja kiusaamiseen, reagoidaan pinnallisesti tai vähätellen.

Digitaalisten palvelujen ikärajoja ei noudateta systemaattisesti eikä valvota tehokkaasti. Lasten turvallisuus jää liiaksi huoltajien vastuulle, mikä asettaa lapsia eriarvoisiin asemiin. Lapset itse toivovat turvallisempia alustoja, parempaa moderointia ja vahvempaa puuttumista haitalliseen sisältöön.

Aikuisten pitäisi valvoa netissä olevaa sisältöä tarkemmin sillä jotkut eivät välitä mitä heidän lapsensa tekevät/katsovat netissä

Nuori Pelastakaa Lasten Verkkoväkivalta lasten silmin –selvityksessä⁹

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Toimeenpannaan THL:n ja OPH:n julkaisemat lasten ja nuorten vapaa-ajan digilaitteiden käyttöä koskevat suositukset.
- » Jos digitaalisille palveluille säädetään uusia ikärajoja, varmistetaan niiden noudattaminen ottamalla kansallisesti käyttöön Euroopan komission kehittämä iänvarmistusteknologia¹¹. Rajoitusten tulee kohdistua vain lapsille haitallisiin palveluihin.
- » Arvioidaan systemaattisesti kieltojen ja rajoitustoimien vaikutuksia lasten hyvinvointiin, oppimiseen ja heille suunnattujen palvelujen saavutettavuuteen varmistaen samalla eri ikäisten lasten ja nuorten kuuleminen.
- » Varmistetaan, että digipalvelusäädöksen (DSA)¹² kansallisessa toimeenpanossa turvataan lapsen oikeudet YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen¹³ ja DSA:n 28. artiklan suuntaviivojen mukaisesti.
- » Sisällytetään turvallisuutta ja käyttäjien oikeuksia vahvistava Safety by design -periaate kansalliseen lainsäädäntöön, lasten ikätason vaikutukset palveluiden turvallisuusvaatimuksiin huomioiden.
- » Vahvistetaan alustojen vastuuta riippuvuutta aiheuttavien mekanismien korjaamisessa ja haitallisen sisällön suodattamisessa ja moderoinnissa, erityisesti kiusaamisen, syrjinnän ja seksuaalisen häirinnän osalta.

Itse asiassa se ongelma onkin, että itsekään en ole vielä oppinut luottamaan niihin lähteisiin tai ylipäättään niihin tietoihin, mitä minä saan. Ja enkä myöskään tiedä, että onko vaikka keinoista ja niistä vinkeistä, mitä tulee vastaan, sitten juuri hyötyä lapselle vai sitten enemmän haittaa.

*Huoltaja Pelastakaa Lasten Arabiankielisten perheiden
digiarki Suomessa –selvityksessä¹⁰*

Käytetään tekoälyä vastuullisesti ja taataan laadukkaat digipalvelut kaikille lapsille

Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet velvoittavat varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen ammattilaisia opettamaan uusien teknologioiden käyttöä digitalisoituvassa yhteiskunnassa toimimista varten. Koulujen tehtävä on tarjota lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet kasvattaa valmiuksia toimia verkossa turvallisesti sekä hyödyntää digitaalisia ympäristöjä oppimisen tukena.

Tekoälyn käyttö ja tekoälylukutaidon vahvistaminen haastavat opetuksen ja

koulutuksen järjestäjiä ja henkilöstöä: on huomioitava eri lainsäädännöt sekä alaikäisten kohdalla noudatettava erityisen varovaisuuden periaatetta turvaten lapsen oikeudet turvallisuuteen ja yksityisyyteen vahvistaen samalla heidän osallistumistaan ja taitojaan.

Digitalisaatio mahdollistaa suoraan lapsille ja nuorille suunnattuja matalan kynnyksen tuki- ja mielenterveyspalveluita. Nuorten pahoinvointi ja ongelmien eskaloituminen näkyy digitaalisten tukipalvelujen arjessa. Palveluiden käyttö on yleistä, mutta osa lapsista ja nuorista jää palveluiden ulkopuolelle – nuoret kertovat syiksi pitkät jonot ja rajatut palveluiden aukioloajat.

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Noudatetaan tekoälyopetuksessa varovaisuuden periaatetta¹⁴ ja huomioidaan EU:n tekoälyasetus, tietosuojalainsäädäntö sekä tekijänoikeudet.
- » Huolehditaan opettajien ja koulutuksen järjestäjien täydennyskoulutuksesta digitaalisten ympäristöjen ja tekoälyn turvalliseen, yksityisyyttä kunnioittavaan ja lasten hyvinvointia tukevaan käyttöön opetuksessa.¹⁵
- » Taataan matalan kynnyksen mielenterveyden digitaaliseen tukeen riittävät resurssit valtakunnan tasolla yhdenvertaisesti kaikille lapsille ja nuorille riippumatta heidän asuinpaikastaan tai muista tekijöistä. Varmistetaan, ettei digitaalinen tuki jää ainoaksi lapsille ja nuorille tarjotuksi tueksi.
- » Varmistetaan lasten osallisuus heitä koskevassa digitaaliin ympäristöihin liittyvässä päätöksenteossa esimerkiksi kuulemismenettelyjen ja lapsivaikutusten arvioinnin avulla.

Puututaan lasten kokemaan verkkoväkivaltaan ja ekstremismiin

Lapset altistuvat verkossa yhä useammin ja usein tahtomattaan väkivaltaisille videoille, vaarallisille somehaasteille sekä itsetuhoisuutta kuvaavalle ja sotasisällölle. Pelastakaa Lasten selvityksen¹⁷ mukaan yli puolet lapsista on kohdannut verkossa kiusaamista. Suomalaiset nuoret altistuivat halventavalle ja vihamieliselle sisällölle huomattavasti yli EU:n keskiarvon¹⁸.

Väkivallalle ja vihamielisille ideologioille altistuminen murentaa lasten ja nuorten hyvinvointia, heikentää turvallisuudentunnetta ja synkentää näkymiä tulevaisuuteen¹⁹. Jatkuva altistuminen normalisoi väkivaltaa ja muovaa asenteita. Tutkimukset osoittavat, että vihapuhe vahvistaa ryhmien välisiä jännitteitä, lisää väkivaltaa vihapuheen kohteena olevia ryhmiä kohtaan ja kasvattaa viharikosten todennäköisyyttä.²⁰

Vihamielistä ja väkivaltaan kannustavaa materiaalia levittävät verkossa myös järjestäytyneet toimijat, kuten ekstremistiset ääriiliikkeet. Monet niistä kohdistavat rekrytointia yhä nuorempiin lapsiin levittämällä propagandaa ja väkivaltaan kannustavaa materiaalia verkossa lasten suosisimilla alustoilla sekä ottamalla kontaktia haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin.²¹

Kaikkein eriarvoisimmassa asemassa olevat lapset ja nuoret, kuten vähemmistöihin kuuluvat, toimintarajoitteiset ja vähävaraisissa perheissä elävät, kohtaavat verkkoväkivaltaa vertaisiaan useammin, kärsivät enemmän sen seurauksista ja saavat vähemmän tukea vanhemmiltaan.²²

Suru ja yksinäisyys lisäävät myös verkossa vietettyä aikaa, mikä lisää riskiä kohdata verkkoväkivaltaa.²³ Runsaasti verkossa aikaa viettävät lapset kärsivät myös enemmän mielenterveyden sekä keskittymiskyvyn haasteista²⁴.

Joo, kyllä on haasteita, ja ne usein liittyvät siihen, kun pitäisi samalla myös antaa sitä omaa tilaa ja omaa rauhaa lapselle ja näin antaa sellainen kuva, että minä luotan häneen. Ja minä aina sanonkin hänelle, että minä luotan sinuun, mutta en luota siihen sisältöön, mitä voi tulla vastaan internetissä.

Huoltaja Pelastakaa Lasten Arabiankielisten perheiden digiarki Suomessa – selvityksessä²⁵

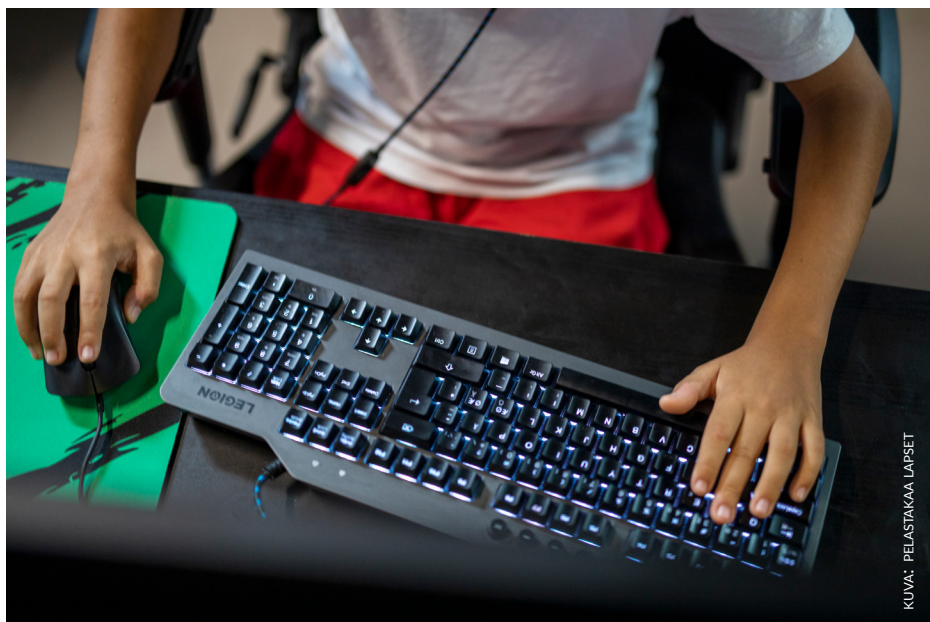
ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Laaditaan uusi kansallinen toimenpideohjelma väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisemiseksi, jossa turvataan myös kolmannen sektorin toimijoiden edellytykset tehdä ekstremismiä ennalta ehkäisevää työtä.
- » Lisätään digitaalisen nuorisotyön resursseja ja varmistetaan nuorisotyön mahdollisuudet tehdä kohtaavaa työtä.

”

Minulla on ollut pahoja mielenterveysongelmia ja olen käynyt puhumassa koulukuraattorille, lääkärille, käynyt päivystyksessä. Kukaan ei tehnyt mitään. Vasta monen kuukauden jälkeen sain lähetteen nuorisopsykiatrille ja jonot ovat niin pitkät että olen nyt lähetteen kanssa odotellut melkein 5 kuukautta.

Pelastakaa Lasten Lapsen ääni 2025¹⁶ -kyselyyn vastannut nuori

KUVA: PELASTAKAA LAPSET

Torjutaan tehokkaasti lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa

Kansainvälisten tilastojen mukaan lasten kiristäminen seksuaalissävytteisellä materiaalilla on yleistynyt.²⁶ Näissä tilanteissa lapsen lähettämää kuvaa tai videota uhataan jakaa tavoitteena saada lapselta rahaa tai lisää kuvia tai videoita. Jotkut toimijat voivat myös manipuloida lasta kohdistamaan erilaisia väkivallan muotoja itseensä tai muihin.

Pelastakaa Lasten selvityksen (2025) mukaan joka viides Suomessa asuva lapsi on kohdannut aikuisen tekemää seksuaaliväkivaltaa verkossa. Yli puolet lapsista ei kerro kokemastaan kenellekään.²⁷

Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin määrä verkossa on valtava²⁸. Lisäksi tekoälyllä tuotettu lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaava materiaali vaikeuttaa väkivallan vastaista työtä ja lapsiuhrien tunnistamista sekä vaatii uutta sääntelyä muun tekoälyvälitteisen lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan tavoin.

EU:ssa on jo useamman parlamenttikauden ajan valmisteltu lainsäädäntöä, jolla

ennaltaehkäistäisiin ja torjuttaisiin lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa verkossa (Child Sexual Abuse- eli CSA-asetus). Lainsäädäntötyö on ollut kivikkoista, eikä pysyvää säädöstä ole saatu valmiiksi.

Asetuksen tavoitteena on, että ennaltaehkäisy ja suojele toteutetaan velvoittavasti ja tarkemmin säädellysti. Pitkäaikaista lainsäädäntöä tarvitaan, sillä vapaaehtoisuuteen perustuvat toimet eivät ole olleet riittäviä lasten suojelemiseksi seksuaaliväkivallalta.

Tällä hetkellä yritykset voivat väliaikaisen lainsäädännön nojalla vapaaehtoisesti tunnistaa palveluissaan lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa. Asetuksen tavoitteena on tehdä ennaltaehkäisy- ja suojelelutyöstä velvoittavaa sekä tarkemmin säädeltyä. Pysyvää lainsäädäntöä tarvitaan, sillä vapaaehtoisuuteen perustuvat toimet eivät ole olleet riittäviä lasten suojelemiseksi seksuaaliväkivallalta²⁹.

Myös seksuaalikasvatuksella on merkittävä rooli seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyssä³⁰. Ikä- ja kehitystason huomioiva seksuaalikasvatuksen toteutuminen on Suomessa epätasalaatuista: kasvatus- ja opetusalan ammattilaisilla ei ole riittävä osaamista seksuaalisuuden teemojen käsittelyyn, ja osaaminen on riippuvaista ammattilaisen omasta kiinnostuksesta.

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Suomi vaikuttaa EU-lainsäädäntöön niin, että lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa ennaltaehkäistään ja torjutaan Euroopan unionin alueella tehokkaammin ja että tarvittavilla toimijoilla, kuten palvelujen kehittäjillä sekä tarjoajilla, on ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan velvoitteet, joilla voidaan varmistaa lainsäädännön tehokas toimeenpano.
- » Suomi edistää CSA-asetuksen lapsen oikeusperustaista etenemistä EU:ssa ja sen tulevaa toimeenpanoa lapsen edun toteutumiseksi.
- » Turvataan matalan kynnyksen ilmoituskanavien, kuten vihjepalveluiden, jatkuva ja riittävä rahoitus.
- » Varmistetaan valtakunnallisesti kaikille kasvatus- ja opetusalan ammattiin opiskeleville koulutusta seksuaalikasvatuksen teemoista sekä tarvittava täydennyskoulutus ammattilaisille, kiinnittäen erityistä huomiota haavoittuvien ryhmien seksuaalikasvatukseen.

Yleensä nämä on tapahtuneet snapchatissa ja siellä joku on lisännyt ja alkanut juttelemaan ja on saattanut mennä tunteja tai päiviä kun he alkavat puhua seksuaalisesti ja kyselemään juttuja ja myös jotkut koittavan saada sinua pelaamaan totuus vai tehtävä peliä joka yleensä päättyy johonkin seksuaaliseen kysymyksiin tai tehtäviin.

Nuori Pelastakaa Lasten Sitä tapahtuu koko ajan -raportissa³¹

4.

Turvataan väkivallaton lapsuus

KUVA: ANNA AUTIO / PELASTAKAA LAPSET

Uudistetaan lastensuojelua kokonaisuutena

Lastensuojelun kokonaisvaltaisen uudistamisen tarve on ollut pitkään laajasti tunnistettu. Nykyinen lastensuojelulain rakenne ja sääntely eivät riittävästi vastaa toimintaympäristön ja lasten ja perheiden tarpeiden muutoksiin eivätkä ne mahdollista vaikuttavien ja oikea-aikaisten palveluiden toteuttamista.

Pistemäiset lakimuutokset eivät ole muuttaneet kokonaisuutta, eikä suunnanmuutos ole edelleenkään toteutunut. Ennaltaehkäiseviin peruspalveluihin sekä sosiaalihuollon ja lastensuojelun avohuollon palveluihin ei ole panostettu riittävästi ja tämä on pitänyt tarpeen raskaammille ja kalliimmille korjaaville toimenpiteille ennallaan.

THL:n tilastojen mukaan sosiaalityöntekijöitä ja muita lastensuojelun kelpoisuusehdot täyttäviä ammattilaisia on hyvinvointialueilla entistä enemmän³² ja mitoitukset lastensuojelussa ovat näiltä osin riittävät.

YK:n lapsen oikeuksien komitea huomautti kesällä 2023 muun muassa, että Suomi ei ole kohdentanut riittävästi resursseja lastensuojelulain täytäntöönpanoon eikä laitos- ja perhehoidon olosuhteita valvota riittävästi.

Puutteet resursseissa, palvelujen saatavuudessa ja valvonnassa vaarantavat lapsen oikeuksien toteutumista sekä heikentävät palvelujärjestelmän kykyä vastata lasten ja perheiden tarpeisiin oikea-aikaisesti ja vaikuttavasti.

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Saatetaan loppuun kokonaisvaltainen lastensuojelun uudistus ja arvioidaan uudistuksen toimeenpanoa säännöllisesti.
- » Vahvistetaan lasten, nuorten ja perheiden ennaltaehkäiseviä peruspalveluja, sosiaalihuollon ja lastensuojelun avohuollon palveluja sekä edistetään toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia, jotta vältytään kalliilta korjaavilta toimilta ja palveluilta.
- » Huolehditaan, että lapset saavat lapsiystävällistä tietoa omista oikeuksistaan ja voivat ilmaista omat näkemyksensä lastensuojelun toimenpiteisiin liittyen sekä ilmoittaa epäkohdista lapsiystävällisten kanavien kautta. Lasten osallisuuden toteuttamisen velvoite tulee olla kirjattuna osaksi sääntelyä.

Lapsille ja nuorille pitää jutella enemmän ja meidän mielipiteet pitäis ottaa huomioon, teette päätöksiä meitä koskien mut silti vasten sitä mitä suurin osa meistä haluais, miettikää nyt vaikka opiskelijoitaki, onks meilt kysytty mitää?

Nuori Pelastakaa Lasten Lapsen ääni 2025 –kyselyssä³³

Panostetaan monialaiseen väkivallan vastaiseen työhön

Suomessa on tunnistettu tarve puuttua ennaltaehkäisevästi lasten kokemaan ja todistamaan väkivaltaan, verkossa ja verkkoympäristöjen ulkopuolella. Tämän työn johdonmukaiseksi toteuttamiseksi on sitouduttu Väkivallaton lapsuus-toimenpidesuunnitelman 2020–2025 toimeenpanoon. Ohjelman jatkuvuus on turvattu, kun Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä vuosille 2026–2033 valmistui vuoden 2025 lopussa.

Poliisin mukaan alaikäisiin lapsiin ja nuoriin kohdistunut väkivalta on lisääntynyt. Erityisesti 10–14-vuotiaiden uhrien ja alle 15-vuotiaiden epäiltyjen osuuden määrät ovat kasvaneet. Lisäksi lähisuhde-väkivaltarikokset ja alaikäisiin kohdistuneet seksuaalirikokset ovat yleistyneet. Tätä voi selittää ilmoitusalttiuden kasvu ja lainsäädännön muutokset.³⁴

Kyselytutkimukset paljastavat, että nuorten väkivaltakokemukset ovat pitkällä

aikavälillä vähentyneet, mutta tietyt väkivallan muodot, kuten seksuaalinen häirintä ja henkinen väkivalta perheessä, ovat lisääntyneet. Haavoittuvassa asemassa olevat, kuten kodin ulkopuolelle sijoitetut ja vähemmistöihin kuuluvat nuoret, raportoivat väkivaltakokemuksia useammin kuin muut ryhmät.

Poliisin rekisterit ja kyselytutkimukset täydentävät toisiaan: rekistereistä selviää viranomaisten tietoon tullut väkivalta, kun kyselyt tavoittavat myös piilorikollisuutta. Kokonaisvaltaisen tietopohjan koostaminen on välttämätöntä, jotta voidaan ehkäistä väkivaltaa tehokkaasti.³⁵

Etnisten suhteiden neuvottelukunnan (Etno) vuonna 2023 eri paikkakunnilla Suomessa toteuttamissa nuorten ja aikuisten dialogeissa lähes kaikki nuoret kertoivat joutuneensa rasismiin ja syrjinnän kohteeksi mm. etnisen taustansa, ulkonäkönsä, pukeutumisen ja kielensä takia. Syrjintä ilmeni huuteluna, nimitelyinä, ulossulkemisena ja väkivaltana. Nuoret olivat kokeneet myös koulussa ja opinto-ohjauksessa ennakkoluuloja ja syrjiviä asenteita sekä ulkomaalaiselta kuulostavaan nimeen perustuvaa syrjintää työnhaussa.³⁶

Nuoret kuvasivat, kuinka rasismi vaikuttaa heidän hyvinvointiinsa, mielen-terveyteensä, opiskelu- ja työmotivaatioonsa sekä tulevaisuudenuskoonsa. Nuoret toivoivat aikuisilta vahvempaa

vastuunottoa ja puuttumista rasismiin. Toivoa heille antoi mm. oman lähipiirin kannustavat ihmiset, sosiaalisen median antirasistiset julkaisut ja yhteisöt.³⁷

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Varataan Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelmalle vuosiksi 2026–2033 riittävät resurssit, jotta monialainen työskentely jatkuu, ottaen mukaan, kuten tähänkin asti, myös järjestöt.
- » Puretaan rakenteellista rasismia ja edistetään yhdenvertaisuutta lainsäädännöllä, ja laaditaan rasismien ja syrjinnän vastainen toimintaohjelma, joka sisältää tehokkaita toimenpiteitä myös vihapuhetta ja -rikoksia vastaan. Hallitus varaa resurssit antirasistisen työn jatkamiseksi pitkäjänteisesti.

Kerron välittömästi jos joku minua ahdistelee netissä tai sen ulkopuolella. Yritän pitää itseni turvassa ja myös jakaa ystäville tietoa että tällainen riski on olemassa netissä.

Nuori Pelastakaa Lasten Sitä tapahtuu koko ajan -raportissa³⁸

5.

Suojellaan lapsia kriiseissä ja konflikteissa

KUVA: OLEKSANDR KHOMENKO / PELASTAKAA LAPSET

Huomioidaan lapset poikkeus- ja häiriötilanteisiin varautumisessa

COVID-19, ukrainalaispakolaisten laajamittainen maahantulo sekä esimerkiksi Vantaan Viertolan ja Tampereen Pirkkalan koulujen tragediat ovat osoittaneet tarpeen lasten, perheiden ja erityisryhmien huomioimiselle kriisi- ja häiriötilanteisiin varautumisessa.

Lapset kärsivät häiriö- ja kriisitalanteissa muita ryhmiä enemmän, koska lapsen kehitysvaihe altistaa aikuiseen verrattuna eri tavalla kriisin vaikutuksille. Oikeanlainen ja oikea-aikainen tuki auttaa ja nopeuttaa tutkimusti lasten kriisistä toipumista.

Maahanmuuttajaperheiden ja -lasten avun saantia voivat kriisitalanteessa vaikeuttaa esimerkiksi kielimuuri, sosiaalisten verkostojen puute ja epävarma maasolostatus.

Viranomaisilla on kriisi- ja häiriötilanteissa päävastuu, mutta viranomaisten rajalliset resurssit, pitkät välimatkat sekä keskittyminen autettavien akuuteimpiin tarpeisiin aiheuttaa usein tarvetta järjestöjen ja vapaaehtoisten tuelle.

Kriisitalanteissa lapset ja nuoret tarvitsevat oikeaa ja ymmärrettävää tietoa ja ikätasoisia tiedotusta heidän ymmärtämillään kielillä. Kouluilla, päiväkodeilla ja järjestöillä on tärkeä rooli viranomais-tiedon välittäjinä lapsille, jotta se sopii eri-ikäisille lapsille ja saavuttaa nuoria myös verkossa.³⁹

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Varmistetaan hyvinvointialueiden, kuntien ja muiden toimijoiden riittävät resurssit ja ohjeistus huomioida lapset ikä- ja kehitystasoisesti kriisi- ja häiriötilanteisiin varautumisessa ja kriisin sattuessa.
- » Kehitetään häiriötilannekeskusten ja väestösuojen lapsiystävällisyyttä niin, että fyysisen turvallisuuden lisäksi niissä tarjotaan psykososiaalista tukea ja turvallinen tila lapsille ja perheille.

Suojellaan turvaa hakevia lapsia Suomessa ja EU:ssa

Turvaa hakevien lasten ja lapsiperheiden suojelua on tietoisesti heikennetty viime vuosien poliittisilla päätöksillä. Eurooppaan saapuvia alaikäisiä pakolaisia ja siirtolaisia kohdellaan järjestelmällisesti kaltoin. Lapsia otetaan Euroopassa säilöön ja heitä määritellään virheellisesti aikuisiksi.

40

Useat EU-maat, mukaan lukien Suomi, ovat mukauttamassa kansallista politiikkaansa EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimukseen. Tiukentaessaan turvapaikkapolitiikkaansa Suomi ja muut EU-maat loukkaavat eriarvoisimmassa asemassa olevien lasten ihmisoikeuksia ja heikentävät heidän turvallisuuttaan.⁴¹

Suomi on tehnyt ulkomaalaislakiin muutoksia muun muassa rajamenettelyä koskien, minkä seurauksena lasten liikumisrajoitukset ja säilöönotto uhkaavat lisääntyä.⁴² Tiukennukset on tehty huolimatta siitä, että YK:n lapsen oikeuksien komitea on toistuvasti vaatinut Suomea lopettamaan lasten säilöönoton⁴³. Lasten säilöönotto ei ole missään olosuhteissa lapsen edun mukaista.

Vastaanottokeskuksissa asuvien lasten määrä ja siellä vietetty aika on Suomessa kasvanut 2000-luvulla, vaikka vastaanottokeskukset on tarkoitettu vain väliaikaisiksi asuinympäristöiksi. Osa lapsista viettää keskuksissa koko varhaislapsuutensa. Vastaanottokeskuksilta puuttuvat riittävät resurssit lasten huomioimiseen ja tukemiseen keskuksen arjessa.⁴⁴

Kansainvälistä suojelua saaneiden lasten ja perheiden sopeutumista Suomeen haittaa epävarmuus ja jatkuvat lainsäädännön kiristykset. Perheenyhdistämisen edellytyksiä on toistuvasti kavennettu. Pitkittynyt perheen erossaolo vaikuttaa negatiivisesti lapsen ja tämän perheen hyvinvointiin ja kotoutumiseen.⁴⁵

Ulkomaalaislain kiristysten arvioidaan voivan vaikuttaa myös paperittomien lapsiperheiden määrän kasvuun Suomessa. Paperittomilla lapsilla on kasvanut riski jäädä ilman tarvitsemaansa elintärkeää suojaa ja tukea.⁴⁶

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Turvataan lapsen oikeus hakea kansainvälistä suojelua kaikissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa, ja varmistetaan lapsen etu ja oikeusturva vastaanotto- ja turvapaikkaprosessissa ja palautuksissa.
- » Huolehditaan liikkeellä olevien lasten suojelusta rajoilla ja lapsen oikeuksien toteutumisesta rajamenettelyssä. Lapsia kohdellaan rajoilla ensisijaisesti lapsina. Lapsen ikää selvitetään moniammatillisesti ja lapsiystävällisesti. Yksin turvaa hakeville taataan erityinen tuki ja suojelu. Etsitään lapsiystävällisiä vaihtoehtoja lasten säilöönnotolle.
- » Edistetään Suomeen tulleiden lasten parempaa ja tasapuolisempaa mahdollisuutta perheenyhdistämiseen riippumatta suojeluasemasta esim. kohtuullistamalla perheenyhdistämisen tulorajoja. Varmistetaan perheenyhdistämisprosessissa riittävä tuki lapsille ja näiden perheille.

KUVA: PELASTAKAA LAPSET

Nostetaan lapset Suomen humanitaarisen työn keskiöön

Pandemia ja muut kriisit ovat heikentäneet erityisesti matalatuloisten ja alemman keskitulon maiden kehitysnäkymiä. Tällä vuosikymmenellä ilmastomuutokseen liittyvät sään ääri-ilmiöt ja aseelliset konfliktit ovat kasvattaneet humanitaarisen avun tarvetta ennennäkemättömiin mittoihin.

Kasvavasta tarpeesta huolimatta niin eu-rooppalaisten maiden kuin Yhdysvaltain antaman humanitaarisen avun määrä on laskenut merkittävästi. Pyrkimykset tehostaa humanitaarista apua YK-tasolla uhkaavat jättää lapsen oikeudet sivurooliin humanitaarisessa työssä.

Sota lapsia vastaan kiihtyy. Ennätyselliset 520 miljoonaa lasta asui aktiivisilla konfliktialueilla vuonna 2024 ja lapsiin

kohdistuneita rikkomuksia todennettiin kaksi kertaa enemmän kuin vuonna 2021.⁴⁷ Lapsia suojelevia kansainvälisiä normeja heikennetään, ja aiemmin poikkeuksellisenä pidetyt loukkaukset, kuten iskut kouluihin, ovat nyt yleisiä. Esimerkiksi Ukrainan, Sudanin ja Gazan konflikteissa on tuhattu tuhansien lasten lapsuus ja tulevaisuus.

Sotilasmenot ovat globaalisti kasvaneet ennennäkemättömiksi ja investoinnit rauhanrakentamiseen ja konfliktien ehkäisyyn ovat keskeytyneet.⁴⁸ Rahoituksen epätasapaino korostaa kiireellistä tarvetta keskittyä ennaltaehkäisyyn lasten suojelun keskeisenä strategiana.

Olen nähnyt Ukrainan sotaa ja Venäjään liittyviä videoita, jotka ovat ahdistavia enkä haluaisi nähdä sellaista.

Nuori Pelastakaa Lasten Verkkoväkivalta lapsen silmin -selvityksessä⁴⁹

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Suomi vahvistaa omien humanitaaristen linjaustensa – tarveperustaisuus⁵⁰, syrjimättömyys ja tehokkuus, avunsaajien osallistuminen sekä vammaisten, naisten ja lasten oikeuksien edistäminen – toimeenpanoa.
- » Suomi sitoutuu suojeluun ja humanitaaristen periaatteiden kunnioitukseen. Tyttöjen oikeuksien edistämisen rinnalle nostetaan lasten suojelun keskeisyys humanitaarisessa avussa.

Pidetään kiinni ilmastolain tavoitteista, jotta lasten tulevaisuus voidaan turvata

Ilmastonmuutoksen vuoksi yleistyvät sään ääri-ilmiöt koettelevat yhä suurempaa määrää kasvavia lapsia, vaarantaen heidän oikeutensa elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen⁵¹. Eniten ilmastonmuutoksesta kärsivät alemman ja keskitulotason maissa asuvat lapset.⁵² Sään ääri-ilmiöt uhkaavat ruoan tuotantoa ja aiheuttavat aliravitsemusta, joka on erityisen vaarallista pienille lapsille. Ilmastomuutos lisää köyhyyttä, mikä taas lisää nälkäkriisejä.

Ilmastokriisi vaikuttaa monin tavoin lasten elämään myös Suomessa. Ilmastonmuutoksen edetessä riski Atlantin meriveden kiertoliikkeen heikentymisestä tai jopa pysähtymisestä kasvaa. Tämän seurauksena keskilämpötilat Pohjoismaissa voisivat laskea 4–10 astetta.⁵³ Jos lämpötilat samaan aikaan kohoavat muualla maailmassa, tulee pohjoiseen entistä rajumpia tuulia ja myrskyjä.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen yleiskommentti 26⁵⁴ velvoittaa valtioita torjumaan ja hillitsemään ennakoitavissa olevia ympäristöuhkia tulevaisuudessa ja painottaa haavoittuvassa asemassa olevien lasten asemaa. Yleiskommentissa vaaditaan valtioita huomioimaan lasten näkemykset ympäristöä koskevassa päätöksenteossa.

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Sitoudutaan ilmastolain tavoitteeseen, jonka mukaan Suomi on hiilineutraali viimeistään vuonna 2035. Varmistetaan riittävät toimet tämän tavoitteen saavuttamiseksi ja vähennetään fossiilisten polttoaineiden käyttöä nykyistä nopeammissa tahdissa. Hillitsemistoimissa asetetaan etusijalle lasten oikeudet ja varmistetaan, etteivät toimet aiheuta haittaa lapsille.
- » Tunnistetaan lapset keskeisiksi muutoksentekijöiksi ilmastokriisin ratkaisemisessa. Lasten osallistumista päätöksentekoon vahvistetaan luomalla lapsiystävällisiä foorumeita ja mekanismeja ja heidän oikeutensa tulla kuulluiksi turvataan kaikilla hallinnon tasoilla.
- » Ilmastopolitiikan vaikutuksia lapsiin arvioidaan systemaattisesti ja ilmastoa koskevassa päätöksenteossa hyödynnetään eriteltyä tietoa ilmastokriisin vaikutuksista eri lapsiryhmiin.

6.

Lisätään maailman
vakautta ja
turvallisuutta
investoimalla
lapsiin

KUVA: DEIL SOULEIMAN / PELASTAKAA LAPSET

Lapsen oikeuksien toteutuminen on en-
tistä vakavammin uhattuna globaalisti.
Kestävän kehityksen tavoitteista (Agenda
2030) vain pieni osa on edistynyt. Osa ta-
voitteista on jopa kauempana kuin lähtö-
tilanteessa.

Yhdysvaltojen ja monien Euroopan mai-
den antaman kehitysrahoituksen määrä
on laskenut merkittävästi. Kehitysyh-
teistyörahoituksen leikkaukset johtavat
vakaviin seurauksiin: ihmishenkien mene-
tyksiin, sukupuolten tasa-arvon heikkene-
miseen ja ihmisarvon murentumiseen.

Myös Suomi on leikannut avusta huo-
mattavasti. Näillä rahoitusleikkauksilla
on suora vaikutus niihin ihmisiin ja yh-
teisöihin, joiden tukemiseen olemme si-
toutuneet. Leikkaukset heikentävät kan-
sainvälistä luottamusta ja vaikeuttavat
pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä. Vuoden
2025 mielipidemittauksen mukaan leik-
kauksille ei ole kansan tukea.

Kehitysyhteistyö tukee Suomen kehi-
tyspoliittisia painopisteitä: tasa-arvon
edistämistä, koulutuksen vahvistamista
ja ilmastotyötä. Rahoituksen matala taso
uhkaa vesittää saavutukset ja vie pohjaa
pois vuosikymmenten pitkäjänteiseltä
työltä.

Kansalaisyhteiskunnan vahvistamisella
varaten sille riittävät resurssit on mer-
kittävä painoarvo EU:n monivuotisessa
rahoituskehyksessä (Multiannual Finan-
cial Framework MFF). Järjestöt tuovat
pääöksentekoon riippumatonta tietoa
varmistuen samalla, että EU:n kehityspo-
litiikka tavoittaa kaikkein haavoittuvim-
massa asemassa olevat ihmiset ja alueet,

joissa esimerkiksi yrityssektori ei pysty
toimimaan.

Kun rahoitusvirrat ja päätöksenteko ovat
avoimia ja osallistavia, EU:n yhteistyö on
vaikuttavampaa, läpinäkyvämpää ja luot-
tamusta vahvistavaa. Tämä edesauttaa
myös Suomen pitkäjänteisen kehityspoli-
tiikan onnistumista.

Kehitysyhteistyöllä voidaan tukea erityi-
sesti vähiten kehittyneitä alueita, joilla ei
vielä ole edellytyksiä kauppasuhteiden
kehittämiseen. Lisäksi tarvitaan ratkaisui-
ja, jotka tukevat kehittyvien maiden omaa
rahoitusta. Maiden haasteina ovat mm.
kapea veropohja, heikko verohallinto, laa-
ja epävirallinen talous sekä raskaat lainat
ja erityisesti niiden korot.

Ilman riittäviä omia tuloja valtiot ovat
riippuvaisia ulkomaisesta avusta eivät-
kä kykene pitkäjänteisesti rahoittamaan
koulutusta, terveydenhuoltoa tai sosiaali-
palveluita tai -turvaa. Tämä puolestaan hi-
dastaa köyhyyden vähentämistä, tasa-ar-
von edistämistä ja kestävän talouskasvun
perustaa sekä heikentää kansalaisten
luottamusta valtioon ja sen instituutioi-
hin.

Lasten oikeuksien vahvistaminen vaatii
johdonmukaisuutta päätöksenteossa.
Suomen tulisi edistää globaalisti lasten oi-
keuksia laaja-alaisesti niin ulko-, kauppa-
kuin veropolitiikan keinoin.

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Suomen kehityspolitiikka on olennainen osa ihmisoikeusperustaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Kehityspolitiikan tavoitteena on köyhyyden vähentäminen. Nämä periaatteet otetaan huomioon myös EU:n kehitysyhteistyössä.
- » Suomi vahvistaa kehitysyhteistyötään ja sitoutuu kehitysyhteistyömäärärahojen pitkäjänteiseen kasvattamiseen kohti 0,7 prosentin osuutta bruttokansantulosta. Hauraiden maiden osuus kehitysyhteistyön kohdemaista tulee olla merkittävä.
- » Tunnustetaan kansalaisyhteiskunnan strateginen rooli kehitysyhteistyön toteuttamisessa ja arvioinnissa ja varmistetaan kansalaisjärjestöjen osallistuminen monitoimijayhteistyöhön.
- » Lapsen oikeudet ja investointi lapsiin otetaan huomioon kokonaisvaltaisemmin kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä ja sisällytetään yksityisen sektorin investoinneissa kansallisiin ja kansainvälisiin kehitysrahoitusstrategioihin⁵⁵.
- » Varmistetaan EU:n monivuotisessa rahoituskehyksessä (Multiannual Financial Framework MFF) ja erityisesti sen ulkoisessa budjetissa kansalaisyhteiskunnan osallistumisen resurssit sekä päätöksentekoprosessien avoimuus ja osallistavuus.
- » Kehittyvien maiden kykyä rahoittaa omaa toimintaansa vahvistetaan tukemalla YK:n verotuspuitesopimusta ja pyrkimällä oikeudenmukaisiin ratkaisuihin kehittyvien maiden velkakriisin ratkaisussa.

7.

Turvataan lasten perus- ja ihmisoikeudet

KUVA: ANNA AUTIO / PELASTAKAA LAPSET

Vaalitaan lapsia kannattelevaa kansalaisyhteiskuntaa

Jo pitkään autoritaariset hallinnot ja liikkeet ovat heikentäneet demokratiakemian ja murentaneet ihmisoikeussopimuksissa, kansainvälisessä oikeudessa ja vähemmistöjen oikeuksien turvaamisessa saavutettuja edistysaskeleita niin kotimaassa, Euroopassa kuin maailmanlaajuisestikin. Demokraattinen yhteiskunta kaipaa puolustajia.

Kansalaisyhteiskunnan tärkeä rooli on pitää päätöksentekijät vastuullisina päätöksistään, ja seurata päätöksenteon eri vaiheita ja päätösten toimeenpanoa, nostaa esille ihmisoikeusloukkauksia ja ehdotuksia korjaaviksi toimiksi.

Kansalaisjärjestöt tuovat esille usein sellaista ilmiötason tietoa, jota muutoin olisi mahdotonta ajantasaisesti kerätä. Järjestöt ovat merkittävä tiedontuottaja esimerkiksi kaikkein eriarvoisimmassa

asemassa olevien lasten, nuorten ja perheiden kokemuksista. Ne tuottavat myös läpinäkyvää tietoa tekemänsä kehitysyhteistyön tuloksista köyhyyden vähentämiseksi ja ihmisoikeuksien edistämiseksi. Kansalaisyhteiskunta kehittää sosiaalisia innovaatioita niin meillä kuin maailmalla.

Suomi on toiminut vuonna 2025 Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön, ETYJin, puheenjohtajamaana. Yksi Suomen prioriteeteista puheenjohtajuuskaudella on ollut kansalaisyhteiskunnan aseman vahvistaminen. Tavoite on ristiriitainen tämänhetkisten kansalaisjärjestöihin kohdistuvien leikkausten valossa.

Kansalaisjärjestöt niin meillä kuin maailmalla ovat nostaneet huolestuneena esille ihmisoikeustilanteen heikkenemisen eri maissa.⁵⁶ Niin alkuperäiskansojen, pakolaisten, turvapaikanhakijoiden, vammaisten henkilöiden kuin lasten ja nuorten oikeuksien heikkeneminen horjuttaa yhteiskuntien vakautta.

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Järjestöjen toimintamahdollisuuksia osana suomalaista yhteiskuntaa tuetaan julkisella rahoituksella kestävästi ja ennakoitavasti neuvotellen järjestöjen kanssa, jotta voidaan kehittää ja ylläpitää demokratiaa, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta.
- » Suomi sitoutuu hyvän hallinnon periaatteisiin ja lainsäädäntöhankkeiden valmistelussa noudatetaan lainvalmistelun kuulemisoppaan linjauksia, jotta kansalaisjärjestöjen ja kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet varmistetaan.

Kuunnelkaa! Kuunnelkaa nuoria ja nuorten toiveita ja murheita. Tehkää jotain sen eteen että nuorilla on hyvä olla oikeasti älkääkä vaan haaveilko. Toteuttakaa.

Pelastakaa Lasten Lasten ääni 2025 –kyselyyn vastannut nuori

Toimeenpannaan lasten perus- ja ihmisoikeuksia koskevat suositukset

Julkisen vallan toimijoiden velvollisuus on turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen ja ihmisarvon loukkaamattomuus, sekä edistää oikeudenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Hallituksella on viime kädessä vastuu siitä, miten nämä toteutuvat.

Perusoikeudet on kirjattu Suomen perustuslakiin ja ihmisoikeudet kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka on voimaansaatettu kansallisesti. EU-oikeutta koskevat EU:n perusoikeudet sisältyvät EU:n perusoikeuskirjaan.

Suomi on saanut paljon huomautuksia YK:n ja Euroopan neuvoston ihmisoikeuselimiltä. Tietty oikeusloukkaukset, kuten naisiin kohdistuva väkivalta, perusturvan riittämätön taso, rasismi, ja syrjintä ja turvapaikanhakijoiden oikeusturvaongelmat, toistuvat suosituksissa vuodesta toiseen, sillä aiempia suosituksia ei ole toimeenpantu vaikuttavasti tai huomioitu lainkaan.

Suosittelujen seuranta ja toimeenpanoa varten tarvitaan edelleen sitä, että ajantasainen tilanne saatetaan säännöllisesti valtioneuvoston ja eduskunnan käsitteilyyn.

Lainsäädäntöhankkeiden ihmisoikeusvaikutusarviointit ovat viime vuosina olleet heikkoja ja silloinkin, kun niitä on laadittu, niiden tietopohja ei ole vaikuttanut lakihankkeiden sisältöön ihmisoikeusperustaisesti ohjaavasti.

Tähänastiset kansalliset perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmat muodostavat jatkumon, ja niiden johdonmukaisuutta on vuosien varrella pyritty parantamaan. Ohjelmien toimeenpanossa ja resurssissa on edelleen haasteita. Valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittinen selonteko on ihmisoikeuspolitiikan linjaamisen vakiintunut menettely. Selonteon ansio on, että eduskunta käsittelee sen virallisesti.

ESITÄMME, ETTÄ HALLITUSOHJELMAAN KIRJATAAN SEURAAVAT TOIMET:

- » Suomi sitoutuu ihmisoikeussopimuksiin ja kansainväliseen sääntöpohjaiseen järjestelmään ja sen kehittämiseen, sekä edistämään myös kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisryhmien, kuten lasten, oikeuksia.
- » Hallitusohjelman valmistelussa arvioidaan valittujen toimenpiteiden perus- ja ihmisoikeusvaikutukset. Arviointia vahvistetaan säädösvalmistelussa ja arviointi laajennetaan koskemaan myös valtion talousarvion valmistelua ja muuta valmistelua (kuten politiikkaohjelmat) sekä toimeenpanon seurantaa. Kansalaisyhteiskuntaa kuullaan osana perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointia.
- » Ulko- ja oikeusministeriö vastaavat perus- ja ihmisoikeuspolitiikan edistämisestä valtioneuvostossa sekä ministeriöiden välisen perus- ja ihmisoikeusyhteistyön koordinaatiosta. Vahvistetaan YK:n ihmisoikeuspilarin rahoitusta kiinnittäen erityistä huomiota sopimusvalvontaelinten resursointiin.
- » Hallitus laatii viidennen kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman ja uuden ihmisoikeuspoliittisen selonteon, joissa otetaan huomioon myös YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomelle antamat suositukset.

KUVA: PELASTAKAA LAPSET

Lisätietoja

Veli Liikanen

Yhteiskuntasuhdejohtaja

veli.liikanen@pelastakaalapset.fi

Tiina-Maria Levamo

Johtava asiantuntija –lapsen oikeudet ja vaikuttamistyö

tiina-maria.levamo@pelastakaalapset.fi

Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset ry – Rädda Barnen
Koskelantie 38, PL 95 00601 Helsinki
Puhelin 010 843 5000
info@pelastakaalapset.fi

Toimitus: Tiina-Maria Levamo ja Veli Liikanen

Kirjoittajat: Päivi Anttila, Rosa Haavisto, Marjaana Hulkko, Aino Hynninen, Eveliina Karhu, Sonja Kekkonen, Tiina-Maria Levamo, Heidi Näppi, Emmi Pakkala, Emma Pösö, Venla Ryymin, Anna Salmenhaara, Aino Sarkia, Laura Sillanpää, Lauri Sundberg, Maija Vihervirta, Eveliina Viitanen

Lähteet

- ¹ Sosiaali- ja terveysministeriö: [Toimeentuloturva- ja sosiaali- ja terveystalvelulainsäädännön 2024–2026 muutosten yhteisvaikutukset eri ihmisryhmien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen](#)
- ² Committee on the Rights of the Child: [Concluding observations on the combined fifth and sixth reports of Finland CRC/C/FIN/CO/5-6](#)
- ³ Lastensuojelun keskusliitto: [Lapsitakuu / Lisätietoa koskien Suomen raporttia kansallisen toimintasuunnitelman toteutuksesta \(2024\)](#)
- ⁴ The EU Alliance for Investing in Children: [EMPL Committee backs child poverty investment – now the Parliament must not step back](#)
- ⁵ Me-säätiö: [Harrastamisen Suomen malli lisää harrastamisen yhdenvertaisuutta](#)
- ⁶ Pelastakaa Lapset: [Lapsen ääni 2025](#)
- ⁷ Suomen kansallisenä tavoitteena on alentaa köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien lasten määrää 33 000:lla (vuoden 2019 tasosta) vuoteen 2030 mennessä. Kts. Lapsistrategia: [Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma pääministeri Orpon hallituskaudelle](#); Sosiaali- ja terveysministeriö: [Toimintasuunnitelma köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä](#)
- ⁸ Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: [Digitaalisten laitteiden vapaa-ajan käytön kansalliset suositukset 0–13-vuotiaille](#)
- ⁹ Pelastakaa Lapset: [Verkkoväkivalta lasten silmin - Selvitys 9–15-vuotiaiden kokemasta ja tekemästä verkkoväkivallasta](#)
- ¹⁰ Pelastakaa Lapset: [Arabiankielisten perheiden digiarki Suomessa](#)
- ¹¹ Euroopan komissio: [Commission releases enhanced second version of the age-verification blueprint](#)
- ¹² Euroopan komissio: [The Digital Services Act](#)
- ¹³ Lapsenoikeudet.fi: [Lapsen oikeuksien sopimus kokonaisuudessaan](#)
- ¹⁴ Varovaisuuden periaate tarkoittaa, että tekoälyn opetuksessa ja opetuskäytössä arvioidaan ennakoivasti tekoälyyn liittyvät eettiset, pedagogiset ja lainsäädännölliset kysymykset sekä turvataan lasten oikeudet ja digitaalinen turvallisuus.
- ¹⁵ OPH:n ja OKM:n [Tekoäly varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa – lainsäädäntö ja suositukset](#) -kokonaisuus tukee koulutuksen järjestäjiä tekoälyyn liittyvän osaamisen kehittämisessä ja edistää tekoälyn vastuullista, turvallista ja innovatiivista käyttöä opetuksessa.
- ¹⁶ Pelastakaa Lapset: [Lapsen ääni 2025](#)
- ¹⁷ Pelastakaa Lapset: [Verkkoväkivalta lasten silmin - Selvitys 9–15-vuotiaiden kokemasta ja tekemästä verkkoväkivallasta](#)
- ¹⁸ Eurostat: [50% of young people encounter hostile messages online](#)
- ¹⁹ mm. Pelastakaa Lapset: [Milloin vihaamisesta tulee maailmankuva](#)
- ²⁰ mm. Bilewicz, M., & Soral, W. (2020): Hate Speech Epidemic. [The Dynamic Effects of Derogatory Language on Intergroup Relations and Political Radicalization](#). Political Psychology, 41(S1), 3–33. Portico.
- ²¹ Pelastakaa Lapset: [Vihanverkossa – Nuorten ekstremistinen rekrytointi digitaalisissa ympäristöissä](#)

- ²² Pelastakaa Lapset: [Verkkoväkivaltailasten silmin - Selvitys 9–15-vuotiaiden kokemasta ja tekemästä verkkoväkivallasta.](#)
- ²³ Pelastakaa Lapset: [Verkkoväkivaltailasten silmin - Selvitys 9–15-vuotiaiden kokemasta ja tekemästä verkkoväkivallasta.](#)
- ²⁴ THL: [Liiallinen netinkäyttö nuorilla: yleistyminen sekä yhteydet hyvinvointiin ja opiskelun haasteisiin Kouluterveyskyselyssä 2017–2023](#)
- ²⁵ Pelastakaa Lapset: [Arabiankielisten perheiden digiarki Suomessa](#)
- ²⁶ Esim. The Internet Watch Foundation: [Child sexual extortion cases in the UK soar with warnings 'ruthless' criminals are still putting children and young people at risk.](#)
- ²⁷ Pelastakaa Lapset: [SITÄ TAPAHTUU KOKO AJAN – 11–17-vuotiaiden lasten kokemuksia netissä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta ja ikätoverien välisestä seksiviestittelystä.](#)
- ²⁸ Esim. vuonna 2024 yhdysvaltalainen National Center for Missing & Exploited Children – organisaatio sai yli 20 miljoonaa ilmoitusta epäilyistä lapseen kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta ja niistä enemmistö koski lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia. National Center for Missing & Exploited Children: [2024 CyberTipline Report.](#)
- ²⁹ Välikainen asetus on ollut voimassa vuodesta 2021 alkaen, mutta lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan sekä sitä todistavan materiaalin yhä suuri määrä näkyy niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Esim. INHOPE-vihjepalveluverkoston vuosiraportin mukaan vuosien 2023 ja 2024 välillä verkostossa välitetyn lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin määrä on kasvanut noin 200 %. [INHOPE: Annual Report 2024.](#)
- ³⁰ Sosiaali- ja terveysministeriö: [Väkivallaton lapsuus: Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä vuosille 2026–2033](#); Puustinen, Netta (2023): Seksuaalikasvatus osana seksuaaliväkivallan ehkäisyä. Teoksessa Bildjuschkin, Katriina (toim), Seksuaaliväkivaltatyön perusteet. Luku 11.2, 419–429. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- ³¹ Pelastakaa Lapset: [SITÄ TAPAHTUU KOKO AJAN – 11–17-vuotiaiden lasten kokemuksia netissä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta ja ikätoverien välisestä seksiviestittelystä.](#)
- ³² THL: [Lastensuojelun järjestäminen hyvinvointialueilla pääosin lainmukaista – poikkeamia entistä vähemmän.](#)
- ³³ Pelastakaa Lapset: [Lapsen ääni 2025](#)
- ³⁴ Poliisi: [Poliisin uusi selvitys avaa alaikäisten väkivaltarikollisuuden taustoja](#)
- ³⁵ Sosiaali- ja terveysministeriö: [Väkivallaton lapsuus: Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä vuosille 2026–2033](#)
- ³⁶ Oikeusministeriö: ["Kukaan ei synny vihaamaan": Nuorten dialogit rasismista ja syrjinnästä](#)
- ³⁷ Oikeusministeriö: ["Kukaan ei synny vihaamaan": Nuorten dialogit rasismista ja syrjinnästä](#)
- ³⁸ Pelastakaa Lapset: [SITÄ TAPAHTUU KOKO AJAN – 11–17-vuotiaiden lasten kokemuksia netissä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta ja ikätoverien välisestä seksiviestittelystä.](#)
- ³⁹ Pelastakaa Lapset: [Lapset kriiseissä - Selvitys lasten haavoittuvuudesta ja asemasta varautumisessa ja häiriötilanteissa](#)
- ⁴⁰ Save the Children: [Crossing Lines: Realities of migrant children at EU external borders](#)
- ⁴¹ Picum: [Children's rights in the 2024 Migration and Asylum Pact](#)
- ⁴² Pelastakaa Lapset: [Lausunto koskien rajamenettelyä](#)

- ⁴³ Lapsiasia.fi: [Siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksia käsittelevän komitean ja YK:n lapsen oikeuksien komitean yhteinen yleiskommentti nro 23](#)
- ⁴⁴ mm. [Vastaanottokeskus lapsuuskien paikkana -tutkimushanke](#); Parviainen, Heidi (2002): [Mental health of asylum-seeking and immigrant-background children](#); Unicef: [Pienet lapset kertovat – Suomesta turvaa hakevien lasten näkemyksiä hyvästä elämästä](#)
- ⁴⁵ Pelastakaa Lapset: [”Kuinka kauan pitää jatkaa näin?” – Pakolaistaustaisten perheiden kokemuksia perheenyhdistämisestä](#)
- ⁴⁶ Pelastakaa Lapset: [”Lapsi on lapsi, eikä paperiton” – Selvitys paperittomien lasten ja perheiden palveluista ja niihin pääsystä](#)
- ⁴⁷ Save the Children: [Stop the War on Children: Security for whom? Militaries funded, childhoods forgotten](#)
- ⁴⁸ Save the Children: [Stop the War on Children: Security for whom? Militaries funded, childhoods forgotten](#)
- ⁴⁹ Pelastakaa Lapset: [Verkkoväkivaltalasten silmin - Selvitys 9–15-vuotiaiden kokemasta ja tekemästä verkkoväkivallasta](#)
- ⁵⁰ Humanitaarinen apu on itsenäinen osa Suomen kehityspolitiikkaa. Avun eettisenä perustana on niin sanottu humanitaarinen imperatiivi, jonka mukaan humanitaarista apua on annettava siellä, missä sitä tarvitaan. Avun on perustuttava tarpeisiin, eikä sitä voida antaa esimerkiksi poliittisin tai sotilaallisin perustein. Suomen humanitaarinen toiminta pohjautuu kansainväliseen humanitaariseen oikeuteen, ihmisoikeussopimuksiin ja pakolaisoikeuteen sekä Yhdistyneiden kansakuntien (YK) vahvistamiin humanitaarisiin periaatteisiin, joita ovat inhimillisyys, tasapuolisuus, puolueettomuus ja riippumattomuus. Suomi on lisäksi sitoutunut noudattamaan avunantajien yhdessä sopimia hyvän humanitaarisen avun periaatteita (Good Humanitarian Donorship), jotka myös Euroopan komissio, taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) kehitysapukomitea ja Punaisen Ristin kansainvälinen komitea (ICRC) ovat hyväksyneet. Kts. UM: [Suomi humanitaarisen avun antajana](#)
- ⁵¹ Pelastakaa Lapset: [Joka kahdeksas lapsi kärsinyt ilmastonmuutokseen liittyvistä äärimmäisistä sääilmiöistä](#)
- ⁵² Pelastakaa Lapset: [Kolmannes maailman lapsista kärsii sekä ilmastokriisistä että musertavasta köyhyydestä](#)
- ⁵³ Open Letter by Climate Scientists to the Nordic Council of Ministers
- ⁵⁴ Lapsiasia.fi: [YK:n lapsen oikeuksien komitean Yleiskommentti nro 26 lapsen oikeuksista ja ympäristöstä sekä erityisesti ilmastonmuutoksesta](#)
- ⁵⁵ Unicef: [UNICEF tuo sijoittajille viitekehyksen vastuullisempien sijoitusten tekemiseen](#)
- ⁵⁶ Euroopan unionin perusoikeusvirasto: Fundamental Rights Report 2024; [Euroopan neuvosto: Recommendation of the Committee of Ministers to member States on the need to strengthen the protection and promotion of civil society space in Europe](#)

KANSIKUVAT: ANNA AUTO / PELASTAKAA LAPSET

Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset on maailman johtava sitoutumaton lapsijärjestö, joka saa aikaan välittömiä ja pysyviä muutoksia lasten elämässä. Yhdessä turvaamme jokaisen lapsen oikeuden elämään, suojeluun, oppimiseen ja osallisuuteen Suomessa ja maailmalla.

Koska lasten tulevaisuus alkaa nyt.

pelastakaalapset.fi

